

Lausunto

31.01.2025

Asia: VN/27438/2023

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitysluonnos EU:n datasäädöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Uuteen lakiin ei esitetä sisällytettävän passiivisuusvalitusta erillisenä oikeussuojakeinona. Luonnoksen mukaan käytössä olevan kansallisen kantelumahdollisuuden ylimmälle laillisuusvalvonnalle voidaan katsoa jo täyttävän se suojan tarve, jota datasäädös edellyttää.

Olen sinänsä samaa mieltä eduskunnan lakivaliokunnan kanssa siitä, ettei itsenäisen valvontaviranomaisen toiminnan valvonta kuulu luontevasti tuomioistuimille ja että kantelumahdollisuus laillisuusvalvojille on tehokas oikeussuojakeino, sillä niiden tehtävänä on ryhtyä kantelun johdosta tarvittaviin toimenpiteisiin (LaVL 5/2018 vp).

Luonnoksen perusteluissa todetaan, että datasäädöksen 39 artiklan 2 kohdan englanninkielinen asetusteksti ("access to review") ja ruotsinkielinen asetusteksti ("tillgång till omprövning") viittaavat ennemmin mahdollisuuteen hakea uudelleenarviointia (myös puolueettomalta elimeltä) kuin mahdollisuuteen hakea muutosta (vain tuomioistuimelta). Asetusta olisi luonnoksen mukaan mahdollista tulkita englannin- ja ruotsinkielisten termien valossa suomen kieliversiota selkeämmin niin, että toimivaltaisen viranomaisen passiivisuustilanteissa riittävänä oikeussuojakeinona olisi vakiintuneen kotimaisen näkemyksen mukaisesti (ylin) laillisuusvalvonta.

Esitysluonnos on mielestäni tältä osin tulkinnanvarainen. Ylimmät laillisuusvalvojat valvovat vakiintuneesti sekä kantelujen perusteella, että oma-aloitteisesti sitä, että oikeus asian asianmukaiseen ja viivytyksettömään käsittelyyn toteutuu. Ylimmillä laillisuusvalvojilla ei kuitenkaan ole toimivaltaa muuttaa tai kumota viranomaisen päätöksiä. Vaikka oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin laillisuusvalvonnan voinee tässä yhteydessä tulkita täyttävän Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklassa tarkoitetun tehokkaan oikeussuojan vaatimuksen, kuuluu käsitykseni mukaan oikeus hakea muutosta/review/omprövning ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan

soveltamisalaan. Tämän vuoksi tulisi esityksen perusteluissa vielä lähemmin tarkastella sitä, onko ylimpien laillisuusvalvojien laillisuusvalvonta datasäännöksen tarkoittamalla tavalla riittävä oikeussuojakeino.

Arjola-Sarja Terhi

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin